

րի Համամիութենական երկրորդ կոնֆերանսը հայտարարում է փակված:

Վերջում տեղի է ունենում համերգ, որին մասնակցում են մայրաքաղաքի դերասանական լավագույն ուժերը:

Հոկտեմբերի 19-ի երեկոյան, փոխայցելության կարգով, «Մոսկվա» հյուրանոցը ժամանեց Նորին Սրբություն Պատրիարք Ալեքսին, արժանաշնորհ Հայր Կոլլիցկու ուղեկցությամբ, որին անհնայն արժանավորությամբ ընդունեց Վեհափառ Հայրապետը: Բարեկամական զրույցն ու հյուրասիրությունը տևեց մոտ երեք ժամ, որից հետո հյուրերը, ըստ ամենայնի գոհ, հրաժեշտ տվին Նորին Վեհափառությանը և մեկնեցին:

Ամսի 20-ին մենք կատարեցինք մի շարք զրոսանքներ քաղաքում:

Հոկտեմբերի 21-ին, Նորին Վեհափառության մեկնելու օրը, անհրաժեշտ համարվեց այցելել Ռուսաց Պատրիարքարանը, ուր մեզ սպասում էր Նորին Սրբություն Պատրիարք Ալեքսին. Ս. էջմիածինն այցելելուց հետո նա բարեկամական այնպիսի ջերմ զգացմունք էր տաժում դեպի Վեհափառ Հայրապետը, որ կարելի էր նկատել նրա խոսակցության յուրաքանչյուր բառից: Ժամանակը շատ կարճ էր. պետք էր շտապել հյուրա-

նոց, պատրաստություններ տեսնել՝ կայարան մեկնելու:

Նորին Սրբություն Պատրիարք Ալեքսին, ի նշան իր գոհունակության, Վեհափառ Հայրապետին նվիրում է մի գեղեցիկ գավազան, ինչպես և նրա ուղեկիցներին հանձնում հատուկ նվերներ՝ իրենց դիրքին և պաշտոնին վայել: Վեհափառ Հայրապետը գոհունակությամբ հրաժեշտ է տալիս Նորին Սրբություն Ալեքսին, Ռուսաց մեծ Եկեղեցու արժանավոր զահակալին:

Այդ օրը մասնավոր մի քանի գործեր կարգադրելուց հետո, մեկնեցինք կայարան: Նորին Վեհափառությանն ուղեկցելու համար կայարան էին եկել մի շարք անձինք տեղի հայկական շրջանից և Ռուսաց Պատրիարքարանից, որոնք Վեհափառ Հայրապետին առաջնորդում են դեպի գնացքը և բաժանվում շոգեքարշի վերջին սուղոցից հետո:

Աննկատելիորեն անցավ վերադարձի երեք օրը: Հոկտեմբերի 24-ի ցերեկը ժամանեցինք Թբիլիսի և գիշերեցինք այնտեղ: Հաջորդ օրը, հոկտեմբերի 25-ին, ավտոմեքենայով նորից, նույն հիմաքանչ ճանապարհով, վերադարձանք և նույն օրը երեկոյան հասանք Երևան, իսկ այնտեղից՝ Ս. էջմիածին:

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ԵԼՈՒՅԹԸ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍՈՒՄ

Մենք՝ որպես Պետ Հայ Եկեղեցու, համայն Հայ հավատացյալ ժողովուրդի և Հայ Հոգևորականության հայտնում ենք Մեր գոհունակությունը Խաղաղության կողմնակիցների խորհրդային կոմիտեին՝ Համամիութենական երկրորդ կոնֆերանսի կազմակերպության համար:

Հայտնում ենք նաև Մեր հարգալից ողջույնը Խաղաղության կողմնակիցների Համամիութենական սույն երկրորդ համաժողովի պատգամավորներին:

Մեծահարգ պատգամավորներ, Այժմ պիտի հնչե Զեր ականջին ի թիվս մյուս բաղմաթիվ ժողովուրդների, նաև Հայ հավատացյալ ժողովուրդի ձայնը: Նա պիտի հնչե այս ամբիոնից Հայ հնադարյան նկեղեցու ալեգարդ Հայրապետի լեզբով:

Այսօր ամբողջ աշխարհը արեկտծ վիճակի մեջ է. միջադեպային դրությունը չափազանց հուզումնալից մոմենտներ է ապրում: Պատճառը՝ Ամերիկայի և մի քանի եվրոպական

պետությունների բռնած ընթացքն է՝ Ասիայի, Աֆրիկայի և այլ երկրների ժողովուրդների դեմ, որոնք ընդդիմանում են Նոցա քաղաքականության և պայքարում իրենց անկախության և ազատության համար:

Այս հարցի լուծման համար երկու ծրագիր կա հրապարակի վերա. մեկը գրխավորում և դեկլարում է Ամերիկան, իսկ մյուսը՝ խորհրդային Միությունը:

Ամերիկան խուսափում է միջպետական վիճելի հարցերը խաղաղ ճանապարհով՝ Միափորված Ազգերի Կազմակերպության միջոցով լուծել. ընդհակառակը, ձգտում է ոչընչացնել այդ Հաստատությունը, նպատակ ունենալով ազդեալիս առավել ևս զորացնել և համառոտաբար հային պատերազմի ահազանգը տալ: Այս ծրագրի վարձանական նպատակն է տիրել աշխարհին: ստրկացնել ժողովուրդներին և Նոցա աշխատանքով հարստանալ:

Երկրորդ ծրագիրը խորհրդային Միության

ծրագրին է, որ առաջարկում է նոր պատերազմի վտանգը խաղաղ վերացնել և տեղական խաղաղություն հաստատել ամբողջ աշխարհում:

Անողջ մտքի, բարի կամքի և մարդասեր հոգու տեր մարդիկ, որոնք բացարձակ հեծամասնություն են կազմում, ինչպես հաստատում են Ստոկհոլմի Կոչի տակ դրված ստորագրությունները, որոնք այսօր մոտ 500 միլիոնի են հասել, կողմնակից են խորհրդային Միության ծրագրին և հակառակ են պատերազմին:

Նվ ինչպե՞ս կարող է այլապես լինել, քանի որ դեռևս մարած չեն Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի հաշմանդամների և որդացած մարդկության մշտերի ու ցավերի հառաչները, տեղա մարած չեն ամենուրեք բողոքալուծած հրդեհները, դեռևս վերանորոգված չեն պատերազմի հետևանքով կատարված ավերումները, դեռևս ցամաքած չեն մարդկության թափած արյան հեղեղները, և ահա պատերազմի հրձիգները հրահրում են նոր պատերազմ՝ նոր մշտերի, նոր ավերումների, նոր արյունահեղության ու նոր տառապանքների աղբյուր բանալով երժախտապատ մարդկության առաջ:

Չպիտի՝ թուլատրել:

Խաղաղության բարեկամների ուժը ամսահաման է. բարի կամքի տեր ամբողջ մարդկությունը հարել է խաղաղության և շրջապատել խաղաղության դրոշակակիր խորհրդային Միությունը, նորա ղեկավարությամբ պայքարելու համար պատերազմի հրձիգների դեմ, որպեսզի Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից ակնկալած իր հույաների արդարույթը տեսնեն և նորա բարիքները վախճեն:

Պատերազմը չպիտի թուլատրվի նաև այն պատճառով, որ ցարդ մարդու արժանիքը չափազանց թերազնահատված է: Քրիստոնեական կրոնը մարդուն համարում է տիեզերքի կատարելագույն էակը և տիեզերական կյանքի նպատակը. արդ տեսակետով է, որ Աստվածորդին ուղարկվում է աշխարհ, որպեսզի իր անձի զոհաբերությամբ՝ փրկեն մարդկությունը. ուրեմն մարդը կրոնական աշխարհայացքով՝ հանգիստանում է տիեզերական կյանքի կենտրոնական էակը, նորա նպատակը:

Այլ տեսակետ չունի նաև գիտությունը. մարդկային միտքը, որ ձգտում է հայտնաբերել տիեզերքի մեջ գոյություն ունեցող ուժերը, լուսաբանել տիեզերական կյանքի օրենքները և ճշմարտություններ հայտնաբերել, ինչու՞ համար նվի ոչ միայն նորա համար, որ այդ բոլորը ծառայեն մարդու

կյանքը կատարելագործելու, բարեկալելու և նորան երջանիկ դարձնելու: Եվ ուրեմն պատերազմի հրձիգները ի՞նչ բարոյական իրավունք ունին մարդու՝ այդ բարձրագույն էակի կյանքի հետ խաղաղու, նորան բռնությամբ, հակառակ իր կամքին, պատերազմի և այլ շահագործական նպատակների ծառայեցնելու: Ինչպե՞ս և ինչո՞ւ պիտի միախառնեն նորա ապագա պատերազմում մարդկության թափելիք արյունը, որ անպիտանորեն զանձ է մ տիեզերքի բարձրագույն բարիքն ու նպատակը:

Աշխարհում խաղաղությունը տեղական դարձնելու և պատերազմը ընդմիջող վերացնելու նպատակով՝ խաղաղության կողմնակիցների Համաշխարհային կոնգրեսի Մըշտական կոմիտեն դրել է մեր առաջ՝ այս Համաժողովենական կոնֆերանսի առաջ՝ հետևյալ կոնկրետ առաջարկները, որ նույն կատարմամբ վերաբերմունք ցույց տան ներկա պատգամավորները իրենց ուղարկող ժողովուրդների կողմից. «Մենք պահանջում ենք անպայմանորեն արգելել ատոմային զենքը՝ որպես ահաբեկման և մասսայական ոչնչացման զենք: Մենք պահանջում ենք սահմանել միջազգային խիստ վերահսկողություն — կոնտրոլ — այս որոշման գործադրության համար: Այն կատարողությունը, որ առաջինը կգործադրեն, որե՞ն երկրի դեմ, ատոմային զենք, կհամարենք նորան մեղապարտ հանդեպ մարդկության և կձանաչենք՝ որպես պատերազմական հանցագործ: Մենք հրավիրում ենք աշխարհի բոլոր բոլոր կամք ունեցող մարդկանց՝ ստորագրել այս կոչի տակը:

Մեծ հաճությամբ և զոհունակությամբ, իշարա այլ ժողովուրդների, իրազեկ եղավ նաև Հայ ժողովուրդը խաղաղության կողմնակիցների Համաժողովենական երկրորդ կոնֆերանսի հրավերին, ուր նոր ուժով պիտի հնչեն միլիոնավոր խորհրդային մարդոց ձայնը, որոնք անդադար պայքարում են խաղաղության հաղթանակի համար՝ ընդդեմ պատերազմի հրձիգների:

Հայ ժողովուրդը, որ դարերի ընթացքում ամենից ավելի ճաշակել է տառապանքների ամենատեսակ դառնություններ, որի համար և «բազմաշարքա» մականունն է ստացել, նա՞ զր հին դարերում ենթարկվել է հուսմանական և պարսկական հարձակումներին և կրել նրանց աննկարագրելի հալածանքները, միջին դարերում՝ արաբական, սելջուկյան, մոնղոլական և այլ վայրագ ազդերի ավերի, թալանի, հրդեհումների և քաներորդ դարի առաջին քաղաքում, Առաջին համաշխարհային պատերազմի ըն-

թացքում, մեկ միլիոնից ավելի զոհեր տվել թյուրքիայում, և՛ ազգովին խողխողումներից ազատվելու համար՝ երկու միլիոնից ավելի արտագաղթ է տվել՝ ամառյի թողնելով իր սիրած նվիրական դարավոր հայրենիքը և անտե՛ր՝ իր ստեղծած կուլտուրական հուշարձանները, դրո՛նք այսօր անխղճորեն ոչնչացվում են հայի հիշատակը խալած անկեացնելու հպատակով։ Նա, որ սիրել ու փալկացել է խաղաղությունը իր ամբողջ կյանքում և այդ խաղաղ ժամանակաշրջաններում ստեղծագործել է և իր ստեղծագործական համեստ լուսման մուծել մարդկային մշակույթի պանծարանը։ Նա՝ որ մշտապես աղոթել է «Լիակն խաղաղությանն սո՛վեմանն աշխարհի», նա այլ պատասխան չունի տալու, եթե ոչ՝ անկցի պատերազմը, կենցեց խաղաղությունը, և իր ձայնը տալիս է խաղաղության կողմնակիցների կոնֆերանսի Մշտական կոմիտեի մշակած վերոհիշյալ չորս առաջարկներին։

Այլև Հայ Ժողովուրդը անկարող է անտարբեր մնալ տեմեկելով Կորեայի խաղաղասեր բնավորության տեր և հին կուլտուրա ունեցող մի ժողովրդի կրած աննկարապրելի տանջանքները քրիստոնյա Ամերիկայի անթույլատրելի և գաղա՛նաբարո՛ ուժրակոծումների երեսից, որի հետևանքով երկիրն ավերակների կույտ է դարձել։ Իմ այս բոլորը կատարվում է միայն նրա համար, որ Կորեայի ժողովուրդը խիզախորեն պայքարում է իր իրավունքների պաշտպանության համար և ազգովին միանալու և ամնկախ ու ազատ պետություն դառնալու նպատակով։ Նույն վիճակը տիրում է նաև Ինդոնեզիայում, Չինաստանում, Աֆրիկայում և այլ վայրերում։

Հայ Ժողովուրդը՝ աշխարհի բոլոր ազնիվ մարդկանց նման՝ լցված է ասելությանը և զայրույթով և իր հոգու ամբողջ զորությամբ փողփողում է Ամերիկայի և արևմտյան եվրոպական պետությունների անթույլատրելի վայրագ վերաբերմունքի դեմ։ Այլև խղճորում է Համաժողովներական կոնֆերանս-

սին՝ դիմել առաջիկա Համաշխարհային երկրորդ կոնգրեսին՝ պահանջելով, որ ամեն միջոց ի գործ դնի հիշատակած երկրներից օտար զորքերը հանելու՝ հնարավորություն տալով նոցա տեր դառնալու իրենց սեփական երկրին և ինքնովին տնօրինելու իրենց ներքին տարաձայնությունները։

Այսօր ամբողջ աշխարհում, միլիոնավոր մարդիկ աչքերը սեռեղ են հորհրդային Միության մեծ դեկավարի, խաղաղության անզուգական զորակակիր հանճարեղ Ստալինի վերա։ Եվ չեն սխալվում։ Նա՝ որ իր հանճարեղ մտքի խոհուն ծրագրերով և հորհրդային Միության ժողովուրդների անձնվեր ու համերաշխ գործունեության շնորհիվ շահեց Երկրորդ Համաշխարհային ահեղ պատերազմը և հաղթանակը տարավ նորագույն տեխնիկայով զինված զերմանական նացիզմի և Ֆալստական իմպերիալիզմի դեմ, նա՝ որ կառուցում է աշխարհի մեծագույն հիդրո-էլեկտրակայանները Վոլգայի և Դնեպրի վրա, շինում է հսկայական ջրանցքներ Թուրքմենիստանում, Ուկրաինայում և Ղրիմում, ժամանակակից և գալիք սերունդների համար երջանկության աղբյուրներ ստեղծում։ Նա՝ աջակից ունենալով հորհրդային Միության անձնվեր, ջանասեր ու հաստատակամ ժողովուրդներին, այլև մի շարք դեմոկրատիկ պետություններ և անթիվ անհամար խաղաղության ու ազատության գաղափարով տարված՝ ճշմարիտ բարեկամներ, հակառակ անդու՛ամերիկյան աղբիսիվ, ձգտումների, նա անշուշտ կտանե նրա արք հաղթանակը և խաղաղության գաղափարը ընդմիշտ կիրշխե աշխարհում՝ հերջանկություն մարդկության։

Իսկ մենք՝ Հոգևորականներս՝ մաղթում ենք Փրկին, որ այցի ելնե աշխարհի հղորների երեսից տառապող մարդկությանը և իր խաղաղաբեր Աջը տարածե նորա փրոս, ինչպես երբեմն իր սիրած աշակերտների վերա, շնորհելով նորան խաղաղություն և ազատություն։

